

การศึกษาสภาพการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Buffalo raising situation of farmers in Tambon Tha Muang,
Amphoe Selaphum, Roi Et province

ก้องเกียรติ สุขเกษม¹, คู่ขวัญ จุลละนันท์^{1*}, สิริदनัย พันธิวา¹ และ เอกมล โนนสุวรรณ¹

Kongkiat Sukkasem¹, Khukhwan Chullanandana^{1*},

Siradanai Pantiwa¹ and Aekamon Nonsuwan¹

บทคัดย่อ: การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือทั้งหมด 28 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือส่วนใหญ่อายุ 35-45 ปี (ร้อยละ 50.00) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 89.29) และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 71.43) ประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร (ร้อยละ 96.43) และเกษตรกรทั้งหมดมีการทำนาควบคู่กับการเลี้ยงกระบือ โดยมีวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงกระบือเพื่อทำปุ๋ยใช้เอง ร้อยละ 71.43 รองลงมา คือ ขายมูล ร้อยละ 17.86 และผลิตลูกกระบือขาย ร้อยละ 10.71 ตามลำดับ มีประสบการณ์การเลี้ยงกระบือ 6-10 ปี (ร้อยละ 53.57) และ 11-20 ปี (ร้อยละ 25.00) ตามลำดับ มีคอกกระบืออยู่บริเวณเดียวกันกับที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 75.00) ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.29 จะเลี้ยงกระบือทั้งหมดด้วยตัวเอง วิธีการเลี้ยงกระบือเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยในพื้นที่สาธารณะ และซังคอกตอนกลางคืน (ร้อยละ 89.29) โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ปล่อยกระบือแทะเล็มหญ้าตามธรรมชาติอย่างเดียว (ร้อยละ 55.26) เกษตรกรทั้งหมดไม่มีการให้อาหารข้น (ร้อยละ 100) และร้อยละ 96.43 ไม่มีการเสริมแร่ธาตุสำหรับกระบือ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้กระบือพ่วงพื้นที่ที่อยู่ภายในทุ่งในการผสมพันธุ์ (ร้อยละ 53.57) โดยส่วนใหญ่เป็นพันธุ์กระบือมีมาแต่ดั้งเดิม (ร้อยละ 60.71) การป้องกันโรค พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคทุกตัว และมีการถ่ายพยาธิให้กับกระบือ (ร้อยละ 67.86) โดยรับบริการจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอเสลภูมิ การจำหน่ายกระบือส่วนใหญ่ คือ พ่อค้าที่มารับซื้อที่ฟาร์ม (ร้อยละ 35.72) และต้องหากคนรับซื้อกระบือเอง (ร้อยละ 32.14) โดยมีวิธีการขายกระบือแบบเหมาตัว (ร้อยละ 60.72) และซังน้ำหนัก (ร้อยละ 39.28) และได้รับเงินสดทันที (ร้อยละ 53.57) อย่างไรก็ตามเกษตรกรส่วนใหญ่ของตำบลท่าม่วงไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงกระบือ และมีเพียงส่วนน้อยที่มีปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงกระบือ ได้แก่ ไม่มีความรู้ในการเลี้ยงกระบือถูกต้องตามหลักวิชาการ ขาดแหล่งเงินทุนเพื่อกู้ยืม และไม่มีแหล่งจำหน่ายกระบือ

คำสำคัญ: กระบือ, สภาพการเลี้ยง, ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

¹ สาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

School of Animal Science, Faculty of Liberal Art and Science, Roi Et Rajabhat University.

* Corresponding author: chullanandana@gmail.com

ABSTRACT: Objectives of this study were to study on situation in buffalo raising of farmers in Tambon Tha Muang, Amphoe Selaphum, Roi Et province. The samples of population were 28 farmers. Data were analyzed to show by percentage and mean. The results found that farmers raised buffaloes 35-45 years (50.00%), marriage status (89.29%) and primary school in education level (71.43%). The main occupation was farmers (96.43%) and all farmers have rice farming with buffalo raising. The main objective of farmers raised buffaloes for using buffalo's dung as manure (71.43%), manure selling (17.86%) and sell offspring (10.71%), respectively. Experience of raising buffalo 6-10 years (53.57%) and 11-20 years (25.00%), respectively. Farmers restrained their buffaloes with their home (75.00%). Method of raised buffaloes have grazing in public areas and stall at night (89.29%) and wholly own buffalo (89.29%). Method of raised buffaloes have grazing in public areas and stall at night (89.29%) and raised buffaloes have grazing in public areas only (55.26%). No feed concentrate (100%) and 96.43% minerals added for buffaloes. The 53.57% of farmers bred their buffaloes by sires within the herd and 35.71% by artificial insemination. Their animals (75.00%) were vaccinated against diseases and were dewormed (67.86%) by authorities' DLD. Most of the buffaloes sold were selling at home (35.72%) and had to buy the buffaloes themselves (32.14%), with whole live per head (60.72%) and weighing (39.28%) and cash (53.57%). However, no problems and obstacles in buffalo raising. For the most problem had no knowledge of raising buffalo correctly, lack of finance and no source of buffalo selling.

Keywords: Buffalo, Raising situation, Tambon Tha Muang, Amphoe Selaphum, Roi Et province

บทนำ

สภาพการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในประเทศไทย อยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วงทั้งด้านของจำนวนเกษตรกร และจำนวนของกระบือ พบว่า ในปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงกระบือจำนวน 185,720 ครัวเรือน โดยมีจำนวน 840,064 ตัว โดยลดลงจากปี 2556 เท่ากับ ร้อยละ -4.53 และ -4.25 ตามลำดับ (กรมปศุสัตว์, 2557) เนื่องจากเกษตรกรยังไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าของกระบือ ส่งผลให้จำนวนกระบือของประเทศไทยลดลงอย่างรวดเร็ว มีสาเหตุจากความต้องการบริโภคสูงกว่าปริมาณที่เกษตรกรผลิตได้ เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาเพิ่มผลผลิต เพราะส่วนใหญ่ถือว่าการเลี้ยงกระบือเพียงเพื่อใช้งาน หรือเป็นทรัพย์สินที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ อัตราการผสมติดต่ำ และอัตราการตายของลูกกระบือสูง เกษตรกรขาดแผนการปรับปรุงพันธุ์ การคัดเลือกพันธุ์ที่ดี และขาดแคลนพ่อพันธุ์ดี รวมถึงเกษตรกรขาดแคลนพื้นที่เลี้ยงสัตว์ และการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการฆ่าแม่พันธุ์กระบือในวัยเจริญพันธุ์ ทั้งลูกติด และกระบือท้อง เพื่อการบริโภคจำนวนสูงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้จำนวนแม่พันธุ์ลดลง และการใช้รถไถขนาดใหญ่

เล็กในไร่นา ทำให้เกษตรกรส่วนหนึ่งเลิกเลี้ยงกระบือเพื่อใช้งาน มีผลทำให้จำนวนกระบือลดลง นอกจากนี้เกษตรกรยังขาดการรวมกลุ่ม ต่างคนต่างเลี้ยง ขาดการเรียนรู้การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากกระบืออย่างยั่งยืน เกษตรกรขาดกำลังทรัพย์ในการซื้อแม่พันธุ์มาเลี้ยงเพราะราคาสูง ขาดการให้เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพัฒนาด้วยตนเอง จึงทำให้ไม่เกิดความยั่งยืนของการพัฒนา (นิกร, 2552)

อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปริมาณความต้องการบริโภคเนื้อสูง นโยบายและการบริหารจัดการในหน่วยงานของรัฐ และปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ กฎระเบียบและพระราชบัญญัติในการคุ้มครองพันธุ์สัตว์ การควบคุมการฆ่าสัตว์ ราคากระบือมีชีวิตขายได้ราคาต่ำ และกระบือให้ผลผลิตต่ำ (ธเนศ และคณะ, 2556; อธิพันธ์ และอรุณพล, 2557) ซึ่งพื้นที่หนึ่งที่น่าสนใจที่มีเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือและอยู่ในพื้นที่การให้บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด คือ ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำไปใช้

ในการหาแนวทางในการบริหารจัดการ และสามารถนำเป็นแนวทางในการส่งเสริมเพิ่มจำนวนกระบือ และพัฒนารูปแบบการเลี้ยงกระบือให้มีทิศทางที่สอดคล้องกับศักยภาพและวิถีชีวิตของเกษตรกรตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้เกิดความมั่นคงที่จะประกอบเป็นอาชีพหลัก สร้างรายได้และเกิดความยั่งยืนในอนาคต

วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ใช้พื้นที่ศึกษา คือ ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 11 หมู่บ้าน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรที่เลี้ยงกระบือในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งหมดจำนวน 28 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่มโดยการจดบันทึกและการบันทึกเสียง ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีลักษณะคำถามปลายปิด (close-ended question) และแบบคำถามปลายเปิด (open-ended question) ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence : IOC) ของแบบสัมภาษณ์โดยมีค่าเท่ากับ 0.89 และค่าเพิ่มความเชื่อมั่น (Reliability) โดยมีค่า Cronbach' alpha เท่ากับ 0.96 แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร สภาพการเลี้ยงกระบือทั่วไปของเกษตรกร การปรับปรุงพันธุ์กระบือของเกษตรกร การป้องกันโรค และการจำหน่ายกระบือ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยในการอธิบายผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยระยะเวลาในการศึกษา คือ ตุลาคม 2560 ถึง กันยายน 2561

ผลการศึกษาและวิจารณ์

การศึกษาสภาพการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือในตำบลท่าม่วง ทั้งหมด 28 คน พบว่า มีจำนวน 6 หมู่บ้านที่มีการเลี้ยงกระบือ ได้แก่ บ้านหนองลิ้ม (หมู่ 10) มีจำนวน 5 ครัวเรือน จำนวนกระบือ 25 ตัว บ้านหนองแดง (หมู่ 5) จำนวน 1 ครัวเรือน จำนวน

กระบือ 5 ตัว บ้านดอนหาด (หมู่ 6) จำนวน 4 ครัวเรือน จำนวนกระบือ 10 ตัว บ้านท่าม่วง (หมู่ 7) จำนวน 2 ครัวเรือน จำนวนกระบือ 10 ตัว และบ้านนากระต๊อบ (หมู่ 8) จำนวน 16 ครัวเรือน จำนวนกระบือ 87 ตัว รวมจำนวนกระบือทั้งหมดของตำบลท่าม่วง 137 ตัว

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือ

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุ 35-45 ปี จำนวน 14 คน (ร้อยละ 50.00) รองลงมาคือ 20-35 ปี จำนวน 8 คน (ร้อยละ 28.57) สถานภาพการสมรส พบว่า ส่วนใหญ่สมรส จำนวน 25 คน (ร้อยละ 89.29) และสถานภาพโสด จำนวน 2 คน (ร้อยละ 7.14) ตามลำดับ ในส่วนของระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือส่วนใหญ่จบระดับประถมศึกษา จำนวน 20 คน (ร้อยละ 71.43) รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 7 คน (ร้อยละ 25.00) มีอาชีพหลัก คือ เกษตรกร จำนวน 27 คน (ร้อยละ 96.43) และค้าขายรายย่อย/อาชีพอิสระ จำนวน 1 คน (ร้อยละ 3.75) และเกษตรกรทั้งหมดมีการทำนาควบคู่กับการเลี้ยงกระบือ จำนวน 28 คน (ร้อยละ 100) (Table 1) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในตำบลท่าม่วงเป็นการเลี้ยงเพื่อเป็นอาชีพเสริม เนื่องจากต้องสืบทอดการเลี้ยงกระบือจากรุ่นพ่อแม่ และในอนาคตอาจจะไม่มีการเลี้ยงกระบือในครอบครัว เพราะไม่มีการสืบทอดอาชีพนี้ในรุ่นต่อไป สอดคล้องกับอิทธิพัทธ์และอรุณพล (2557) รายงานว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือในจังหวัดมุกดาหาร ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.30 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 46.66 ปี สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 59.36) อาชีพหลัก คือ ทำนา ร้อยละ 84.76 และร้อยละ 7.22 มีอาชีพทำนาและทำไร่ อย่างไรก็ตามการศึกษาของนิยดา และคณะ (2550) รายงานว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือส่วนใหญ่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ร้อยละ 32.00 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 30.00 อายุระหว่าง 61-70 ปี ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นวัยผู้สูงอายุ จะมีปัญหาในอนาคตของอาชีพการเลี้ยงกระบือ เนื่องจากไม่มีผู้สืบทอดอาชีพต่อลูกหลานเมื่อจบการศึกษาระดับสูง มักไปทำงานในเมือง จึงเหลือเฉพาะผู้เลี้ยงกระบือที่มีอายุมาก อาจ

เป็นสาเหตุทำให้ผู้เลี้ยงกระบือลดลงเรื่อยๆ ส่งผลต่อจำนวนกระบือที่ลดลงเช่นกัน

สภาพการเลี้ยงกระบือทั่วไป

การศึกษาข้อมูลสภาพการเลี้ยงกระบือทั่วไปของเกษตรกร แสดงใน Table 2 พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงกระบือเพื่อ ทำปุ๋ยใช้เอง จำนวน 20 คน (ร้อยละ 71.43) รองลงมา คือ ชายมูล จำนวน 5 คน ร้อยละ 17.86 และผลิตลูกกระบือขาย จำนวน 3 คน ร้อยละ 10.71 ตามลำดับ เนื่องจากอาชีพหลักของเกษตรกร คือ การทำนา รวมถึงการปลูกพืชผักต่างๆ การเลี้ยงกระบือส่วนใหญ่จึงนำมูลไปใส่ในที่นา และพืชชนิดต่างๆ เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี และลดต้นทุนการผลิต จึงมีการใช้ประโยชน์จากมูลกระบือ หากเหลือใช้ จะนำมูลที่เหลือมาขาย สอดคล้องกับการศึกษาของศิริสุขและคณะ (2555) รายงานว่า วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในจังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่เพื่อเอามูลมาทำปุ๋ย เพื่อผลิตลูกขาย และเป็นมรดกตก ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันมีการรณรงค์การปลูกพืชระบบอินทรีย์ โดยใช้มูลสัตว์เป็นปุ๋ยแทนการใช้ปุ๋ยเคมี มีการผลิตปุ๋ยคอกจากมูลกระบืออัดเม็ดจำหน่ายเพิ่มขึ้น

ประสบการณ์การเลี้ยงกระบือ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 6-10 ปี จำนวน 15 คน (ร้อยละ 53.57) รองลงมา คือ มีประสบการณ์ 11-20 ปี จำนวน 7 คน (ร้อยละ 25.00) มีประสบการณ์ 1-5 ปี จำนวน 5 คน (ร้อยละ 17.86) และมีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี จำนวน 1 คน (ร้อยละ 3.57) ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ประสบการณ์การเลี้ยงกระบือส่วนใหญ่ของเกษตรกรมากกว่า 6 ปี จึงทำให้เกษตรกรมีความชำนาญในการเลี้ยงกระบือถึงแม้ว่าจะมีความรู้ในด้านวิชาการเกี่ยวกับการเลี้ยงกระบือเพียงเล็กน้อยก็ตาม แต่สามารถเลี้ยงกระบือได้ดี และมีสุขภาพแข็งแรง แม้ว่าจะใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงกระบือค่อนข้างนาน สอดคล้องกับการศึกษาของศิริสุขและคณะ (2555) รายงานว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงกระบือน้อยกว่า 11 ปี (ร้อยละ 45.5) รองลงมา ได้แก่ เลี้ยงกระบือมาแล้ว 11-20 ปี (ร้อยละ 30.6) จะเห็นว่าเกษตรกรมีความชำนาญในการเลี้ยงกระบือ เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงกระบือเป็น

ระยะเวลายาวนาน ถ้าได้รับสนับสนุนการฝึกอบรมพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีการเลี้ยงกระบือ จะทำให้เกษตรกรมีการพัฒนาการเลี้ยงกระบือให้มีประสิทธิภาพได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีประสบการณ์อยู่แล้ว และอิทธิพล และอรรถพล (2557) รายงานว่า ระยะเวลาในการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร ร้อยละ 55.88 น้อยกว่า 11 ปี ร้อยละ 24.60 มีระยะเวลา 11-20 ปี จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีความชำนาญในการเลี้ยงกระบือจากประสบการณ์ในการเลี้ยงกระบือเป็นระยะเวลานาน หากได้รับการสนับสนุนเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีการเลี้ยงกระบือเพิ่มเติม

เมื่อพิจารณาคอกสำหรับเลี้ยงกระบือ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลี้ยงกระบือในคอกที่อยู่บริเวณเดียวกันกับที่อยู่อาศัย จำนวน 21 คน (ร้อยละ 75.00) และมีคอกกระบือแยกห่างจากบริเวณที่อยู่อาศัย จำนวน 7 คน (ร้อยละ 25.00) เนื่องจากมีปัญหาลักษณะคอกกระบือ ดังนั้นการเลี้ยงในบริเวณบ้านจึงปลอดภัยและสามารถดูแลกระบือได้อย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือของตำบลท่าม่วงนี้ ยังคงเป็นการเลี้ยงกระบือแบบพื้นบ้าน และเลี้ยงอยู่ในหมู่บ้าน ยังไม่มีการสร้างโรงเรือนหรือคอกที่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ ศิริสุขและคณะ (2555) รายงานว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือในจังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.5 มีคอกสำหรับเลี้ยงกระบือ โดย คอกของกระบือแยกอยู่ต่างหากกับบ้านพัก (ร้อยละ 65.5) รองลงมาคือ อยู่ใต้ถุนบ้านหรืออยู่ติดตัวบ้าน (ร้อยละ 24.2) และ คอกกระบืออยู่ที่ไร่หรือที่นาหรือ ที่สวน (ร้อยละ 10.3) และบางส่วนไม่มีคอกเลี้ยงกระบือ (ร้อยละ 9.4) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านสุขอนามัยโดยสร้างคอกกระบือแยกอยู่ต่างหากกับส่วนของบริเวณบ้านพักของเกษตรกร

ในส่วนของสภาพการเลี้ยงกระบือในภาพรวม พบว่า มีการเลี้ยงกระบือทั้งหมดด้วยตัวเอง จำนวน 25 คน (ร้อยละ 89.29) รับจ้างเลี้ยง จำนวน 2 คน (ร้อยละ 7.14) และรับเลี้ยงเพื่อแบ่งลูกกระบือ จำนวน 1 คน (ร้อยละ 3.57) ตามลำดับ สำหรับรูปแบบการเลี้ยงกระบือ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลี้ยงกระบือแบบปล่อยในพื้นที่สาธารณะและข้าง

คอกตอนกลางคืน จำนวน 25 คน (ร้อยละ 89.29) ปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติ จำนวน 2 คน (ร้อยละ 7.14) และแบบขังคอกตลอดเวลา จำนวน 1 คน (ร้อยละ 3.57) ตามลำดับ สำหรับการจัดการด้านอาหารและแหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ปล่อยกระบือแพะเล็มหญ้าตามธรรมชาติอย่างเดียว จำนวน 21 คน (ร้อยละ 55.26) ตัดหญ้าธรรมชาติมาให้กระบือกินในคอก จำนวน 13 คน (ร้อยละ 34.21) และตัดหญ้าที่ปลูกมาให้กินในคอก จำนวน 4 คน (ร้อยละ 10.53) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรทั้งหมดไม่มีการให้อาหารขึ้นสำหรับกระบือ (ร้อยละ 100.00) และไม่มีการเสริมแร่ธาตุ (ร้อยละ 96.43) ส่วนแหล่งน้ำที่ให้กระบือส่วนใหญ่เป็นน้ำในลำคลองสาธารณะ (ร้อยละ 60.71) น้ำบาดาล (ร้อยละ 25.00) น้ำบ่อขุดเอง (ร้อยละ 10.71) และน้ำประปา (ร้อยละ 3.57) ตามลำดับ เนื่องจากการเลี้ยงกระบือส่วนใหญ่ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่สาธารณะในช่วงเวลากลางวัน ดังนั้นแหล่งน้ำสำหรับกระบือจึงเป็นแหล่งน้ำสาธารณะ เพราะใกล้บริเวณที่เลี้ยงกระบือ และมีน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี สอดคล้องกับการศึกษาของ ขวัญชัย และวรวิมล (2550) รายงานว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือในจังหวัดสุพรรณบุรีทุกรายให้กระบือกินหญ้าธรรมชาติเป็นอาหารหลัก โดยส่วนใหญ่จะเสริมฟางข้าวทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง ไม่มีเกษตรกรรายใดให้กระบือกินอาหารขึ้นและแร่ธาตุอาหารเสริม ทำให้เห็นว่าการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรยังเป็นรูปแบบธรรมชาติอาจพัฒนาได้ในระบบอินทรีย์ หากเมื่ออาหารในธรรมชาติลดน้อยลงหรือหมดไป อาจสร้างปัญหาให้เกษตรกรเองจากกระบือไม่ได้รับการดูแลและการจัดการด้านอาหารที่ดี

การปรับปรุงพันธุ์กระบือ

การปรับปรุงพันธุ์กระบือของเกษตรกร แสดงใน Table 3 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเลี้ยงกระบือ 1-5 ตัว จำนวน 19 คน (ร้อยละ 67.86) กระบือ 6-10 ตัว จำนวน 8 คน (ร้อยละ 28.57) และกระบือ 11-15 ตัว จำนวน 1 คน (ร้อยละ 3.57) ตามลำดับ เนื่องจากการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรจะเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมนอกเหนือจากการทำนา อีกทั้งไม่มีพื้นที่เพียงพอสำหรับปลูกหญ้าที่เป็นอาหาร

สัตว์ ประกอบกับอาหารสัตว์ในพื้นที่ไม่เพียงพอ รวมถึงขาดแรงงานในการเลี้ยงกระบือ ทำให้สามารถเลี้ยงกระบือได้จำนวนน้อย สำหรับแหล่งที่มาของพันธุ์กระบือ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งพันธุ์กระบือจากมาบรรพบุรุษ จำนวน 17 คน (ร้อยละ 60.71) ซื้อกระบือทั้งหมดมาจากภายนอก จำนวน 10 คน (ร้อยละ 35.71) และซื้อกระบือเพิ่มเติมจากภายนอก จำนวน 1 คน (ร้อยละ 3.75) ตามลำดับ ส่วนการจัดการผสมพันธุ์กระบือ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ผสมพันธุ์กระบือโดยใช้กระบือพ่อพันธุ์ที่มีอยู่ภายในฝูง จำนวน 15 คน (ร้อยละ 53.57) มีการใช้พ่อพันธุ์ผสมตามธรรมชาติโดยนำพ่อพันธุ์มาจากนอกพื้นที่ จำนวน 10 คน (ร้อยละ 35.71) และใช้วิธีผสมเทียม จำนวน 3 คน (ร้อยละ 10.71) ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีการปล่อยกระบือเลี้ยงตามธรรมชาติ จึงทำให้ไม่สามารถควบคุมการผสมพันธุ์กระบือได้ และเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการปรับปรุงพันธุ์กระบือ รวมถึงการที่จะนำพ่อพันธุ์กระบือมาผสมจากที่อื่นจะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่าย ประกอบกับเกษตรกรไม่ได้เลี้ยงเป็นอาชีพหลัก จึงไม่ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาสายพันธุ์กระบือมากนัก อย่างไรก็ตามยังพบว่า เกษตรกรบางส่วนจะใช้วิธีการผสมเทียมเนื่องจากเป็นวิธีที่สะดวก และได้ลูกกระบือที่มีลักษณะที่ดีตามลักษณะของพ่อพันธุ์ แม้ว่าจะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตแต่ก็ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า คือ ได้ลูกกระบือที่มีลักษณะแข็งแรง โครงสร้างใหญ่ ทำให้ขายได้ราคาที่ดีค่อนข้างสูง จากข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องการศึกษาของอิทธิพัทธ์ และอรรณพ (2557) รายงานว่า การปรับปรุงพันธุ์กระบือของเกษตรกรใช้วิธีผสมเทียม (ร้อยละ 16.84) ใช้พ่อพันธุ์ผสม (ร้อยละ 48.13) และใช้ทั้งวิธีการผสมเทียมและพ่อพันธุ์ (ร้อยละ 35.03) การคัดเลือกพ่อพันธุ์ส่วนใหญ่ไม่มีการคัดเลือกพ่อพันธุ์ (ร้อยละ 60.70) และมีการคัดเลือกพ่อพันธุ์ไว้ใช้ทำพันธุ์ (ร้อยละ 39.03)

การป้องกันโรคกระบือ

การป้องกันโรคกระบือของเกษตรกร แสดงใน Table 4 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคกระบือทุกตัว จำนวน 21 คน

(ร้อยละ 75.00) ฉีดวัคซีนให้กับกระบือบางตัวจำนวน 4 คน (ร้อยละ 14.29) และไม่ได้ฉีดวัคซีนให้กับกระบือ จำนวน 3 คน (ร้อยละ 10.71) ตามลำดับ ซึ่งการฉีดวัคซีนของเกษตรกรจะได้รับบริการวัคซีนจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอเพื่อป้องกันโรคระบาดสำหรับชนิดของวัคซีนที่ฉีดในการป้องกันโรคสำหรับกระบือ คือ โรคปากและเท้าเปื่อย จำนวน 25 คน (ร้อยละ 89.28) นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการถ่ายพยาธิให้กับกระบือ จำนวน 19 คน (ร้อยละ 67.86) และมีบางส่วนไม่มีการถ่ายพยาธิให้กับกระบือ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 32.14) โดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะได้รับข่าวสารผ่านผู้นำหมู่บ้านด้านการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และเกษตรกรสามารถนำกระบือมารับบริการฉีดวัคซีนที่จุดให้บริการ ซึ่งมีการฉีดวัคซีนและการถ่ายพยาธิให้กับเกษตรกรฟรี และสำหรับสำหรับเหตุผลที่เกษตรกรบางส่วนไม่ได้นำกระบือมารับบริการฉีดวัคซีนและถ่ายพยาธิ เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบืออยู่ห่างไกลจากจุดบริการและไม่สามารถนำกระบือไปรับบริการ ณ จุดบริการได้ และบางส่วนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคจากทางเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอหรืออาจเป็นเพราะเกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญในการรับวัคซีนและถ่ายพยาธิให้กับกระบือ

การจำหน่ายกระบือ

การจำหน่ายกระบือของเกษตรกร แสดงใน Table 5 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจำหน่ายกระบือให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อที่บ้าน (ร้อยละ 35.72) และต้องหากคนรับซื้อกระบือเอง (ร้อยละ 32.14) โดยมีวิธีการขายกระบือแบบเหมาตัว (ร้อยละ 60.72) และซึ้งน้ำหนักตัว (ร้อยละ 39.28) ซึ่งรายได้จากการขายกระบือเกษตรกร พบว่า จะได้รับเงินสดทันที (ร้อยละ 53.57) และเกษตรกรบางส่วนยังไม่มีขาย (ร้อยละ 40.43) เนื่องจากเกษตรกรยังไม่มีความจำเป็นในการใช้จ่ายที่ใช้เงินจำนวนมากจึงทำให้ยังไม่มีขายกระบือ

สรุปและข้อเสนอแนะ

สภาพการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดสามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุ 35-45 ปี (ร้อยละ 50.00) รองลงมาคือ 20-35 ปี (ร้อยละ 28.57) มีสถานภาพการสมรส (ร้อยละ 89.29) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 71.43) มีอาชีพหลัก คือ เกษตรกร (ร้อยละ 96.43) และเกษตรกรทั้งหมดมีการทำนาควบคู่กับการเลี้ยงกระบือ (ร้อยละ 100)

สภาพการเลี้ยงกระบือทั่วไปของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงกระบือเพื่อทำปุ๋ยใช้เอง ขยายมูล และผลิตลูกกระบือขาย ตามลำดับ (ร้อยละ 71.43, 17.86 และ 10.71 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเลี้ยงกระบือ 6-10 ปี (ร้อยละ 53.57) และประสบการณ์ 11-20 ปี (ร้อยละ 25.00) มีคอกกระบืออยู่บริเวณเดียวกันกับที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 75.00) และมีคอกกระบือแยกห่างจากบริเวณที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 25.00) ซึ่งเกษตรกรมีการเลี้ยงกระบือทั้งหมดด้วยตัวเอง (ร้อยละ 89.29) รับจ้างเลี้ยง (ร้อยละ 7.14) และรับเลี้ยงเพื่อแบ่งลูกกระบือ (ร้อยละ 3.57) ตามลำดับ ส่วนใหญ่จะเลี้ยงกระบือแบบปล่อยในพื้นที่สาธารณะและซังคอกตอนกลางคืน (ร้อยละ 89.29) ปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติ (ร้อยละ 7.14) และแบบซังคอกตลอดเวลา (ร้อยละ 3.57) ตามลำดับ สำหรับการจัดการด้านอาหารและแหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปล่อยกระบือแทะเล็มหญ้าตามธรรมชาติอย่างเดียว (ร้อยละ 55.26) ตัดหญ้าธรรมชาติมาให้กระบือกินในคอก (ร้อยละ 34.21) และตัดหญ้าที่ปลูกมาให้กินในคอก (ร้อยละ 10.53) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรทั้งหมดไม่มีการให้อาหารข้นสำหรับกระบือ (ร้อยละ 100.00) และไม่มีการเสริมแร่ธาตุ (ร้อยละ 96.43) ส่วนแหล่งน้ำที่ให้กระบือส่วนใหญ่เป็นน้ำในลำคลองสาธารณะ (ร้อยละ 60.71) และน้ำบาดาล (ร้อยละ 25.00)

การปรับปรุงพันธุ์กระปือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งพันธุ์กระปือจากบรรพบุรุษ (ร้อยละ 60.71) ซื้อกระปือทั้งหมดมาจากภายนอก (ร้อยละ 35.71) และซื้อกระปือเพิ่มเติมจากภายนอก (ร้อยละ 3.75) ตามลำดับ และเกษตรกรส่วนใหญ่ผสมพันธุ์กระปือโดยใช้กระปือพ่อพันธุ์ที่มีอยู่ภายในฝูง (ร้อยละ 53.57) มีการใช้พ่อพันธุ์ผสมตามธรรมชาติโดยนำพ่อพันธุ์มาจากนอกพื้นที่ (ร้อยละ 35.71) และใช้วิธีผสมเทียม (ร้อยละ 10.71) ตามลำดับ การป้องกันโรคกระปือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคกระปือทุกตัว (ร้อยละ 75.00) ฉีดวัคซีนให้กับกระปือบางตัว (ร้อยละ 14.29) และไม่ได้ฉีดวัคซีนให้กับกระปือ (ร้อยละ 10.71) สำหรับชนิดของวัคซีนที่ฉีดในการป้องกันโรคสำหรับกระปือ คือ โรคปากและเท้าเปื่อย (ร้อยละ 89.28) และมีการถ่ายพยาธิให้กับกระปือ (ร้อยละ 67.86) ตามลำดับ โดยเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ การจำหน่ายกระปือ การจำหน่ายกระปือส่วนใหญ่ของเกษตรกร คือ พ่อค้าที่มารับซื้อที่บ้าน (ร้อยละ 35.72) และหาคนรับซื้อกระปือเอง (ร้อยละ 32.14) โดยมีวิธีการขายกระปือแบบเหมาตัว (ร้อยละ 60.72) และชั่งน้ำหนักตัว (ร้อยละ 39.28) ซึ่งรายได้จากการขายกระปือเกษตรกร พบว่า จะได้รับเงินสดทันที (ร้อยละ 53.57)

ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกระปือของตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (1) ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการคัดเลือกสายพันธุ์กระปือ เพื่อให้ลูกกระปือมีลักษณะที่ดีตรงตามความต้องการของเกษตรกรเพื่อที่จะผลิตกระปือรุ่นต่อไป และยังสามารถขายกระปือได้ในราคาที่สูง (2) ควรพัฒนาคุณภาพอาหารที่ให้แก่กระปือให้ดียิ่งขึ้นหรือเพียงพอต่อความต้องการของกระปือ (3) ควรปรับปรุงและพัฒนาสถานที่เลี้ยงกระปือของเกษตรกร ซึ่งการเลี้ยงกระปือของเกษตรกรตำบลท่าม่วงส่วนใหญ่ยังมีสภาพการเลี้ยงที่ไม่ถูกสุขลักษณะ อาจจะทำให้เกิดปัญหาเรื่องโรคและการสุภาพภิบาลได้และส่งผลต่อคุณภาพการผลิตได้ (4) ควรให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับวิธีป้องกันและรักษาโรคสัตว์ที่ดีพอ เนื่องจากระบบการเลี้ยงจะมีลักษณะของการปล่อยให้สัตว์หากินเองและมีการเลี้ยงให้ไปปะปนกับสัตว์เลี้ยงของผู้อื่น ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิด

ปัญหาโรคระบาดและการจัดการทางสุขภาพบาล จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความรู้ถึงความเสี่ยงและการป้องกันโรคเบื้องต้นให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงได้รับทราบและนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลดีในแง่ของการผลิตกระปือต่อไป (5) ควรมีการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนมีความรู้ในการเลี้ยงกระปือ โดยการจัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญในเรื่อง มิติเชิงวัฒนธรรมของคนกับกระปือและความสำคัญของกระปือในเชิงเศรษฐกิจ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้คนรุ่นใหม่ไม่สนใจที่จะทำการเกษตรรวมถึงเลี้ยงกระปือ อาจทำให้กระปืออาจมีจำนวนที่ลดลงได้

คำขอบคุณ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2561 และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกระปือตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ สุดท้ายขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทียมพบ ก้านเหลืองที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิทยานครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. 2557. ข้อมูลจำนวนปศุสัตว์ในประเทศไทย ปี 2557 : สรุปข้อมูลและสถิติจำนวนเกษตรกร-กระปือ. Available at: http://ict.dld.go.th/th2/images/stories/stat_web/yearly/2557/book2557/04.pdf. ค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2562.
- ขวัญชัย เนตรน้อย, และวชิรพล ศุกรภาค. 2550. การศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการผลิตกระปือของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี. Available at: <http://pvlo-spr.dld.go.th/news/research/khwanchai.pdf>. ค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2562.
- ธเนศ โพธิทอง, ธนเดช อมรชัยสิน และสุวิทย์ บุญโปร่ง. 2556. การศึกษาสภาพการเลี้ยงกระปือและความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงกระปือจังหวัดในสระแก้ว. Available at: <http://>

region2.dld.go.th/th/images/paper/studySaKaeo.pdf. ค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2562.

นิกร สางห้วยไพร. 2552. การผลิตควายไทยสู่การอนุรักษ์และพัฒนาที่ยั่งยืน. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ.

นิตดา พันธุ์สวัสดิ์, สมหมาย คล้ายบ้านใหม่, และพิจิตรา เหลาทอง. 2550. สภาพการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิชาการ สำนักงานพัฒนาพันธุ์สัตว์. กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. <http://e-journal.dld.go.th/?p=21>. ค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2562.

ศิริสุข ทรัพย์อนันต์, พิเศษ แสดกระโทก, พิชิต ชูเสน, นิกร สางห้วยไพร, และสุวิษ บุญโปร่ง. 2555. สภาพการเลี้ยงกระบือและความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเลี้ยงกระบือในจังหวัดสระบุรี. วารสารวิชาการ สำนักงานพัฒนาพันธุ์สัตว์. Available at: <http://e-journal.dld.go.th/?p=1028>. ค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2562.

อิทธิพัทธ์ จำรัสบุญหิรัญ, และอรรถพล อัครจันทร์. 2557. การศึกษาสภาพการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร. Available at: http://pvlo-man.dld.go.th/knowledge2/Bufalo_muk.pdf. ค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2562.

Table 1 Buffalo farming information in Tambon Tha Muang, Amphoe Selaphum, Roi Et province

Data	Number of farmers	Percent
1. Age		
20-35 years	1	3.57
20-35 years	8	28.57
35-45 years	14	50.00
45-65 years	5	17.86
2. Marital status		
Single	2	7.14
Married	25	89.29
Divorced	1	3.57
3. Education levels		
Primary school	20	71.43
Lower secondary school	1	3.57
High school or equivalent	7	25.00
4. Main occupation		
Farmers	27	96.43
Merchant/Freelance	1	3.57
5. Agricultural occupations with buffalo raising		
Rice farming	28	100

Table 2 Situation in buffalo raising in Tambon Tha Muang, Amphoe Selaphum, Roi Et province

Data	Number of farmers	Percent
1. Main objective of raising buffalo		
Manure	20	71.43
Manure selling	5	17.86
Sell offspring	3	10.71
2. Experience of raising buffalo		
1-5 years	5	17.86
6-10 years	15	53.57
11-20 years	7	25.00
More than 20 years	1	3.57
3. Farmer restrained buffalo		
With their home	21	75.00
Separated from their home	7	25.00
4. Buffalo production type		
Wholly own buffalo	25	89.29
Own buffalo and contracted buffalo	2	7.14
Own buffalo and contracted by offspring sharing	1	3.57
5. Method of raised buffaloes		
Always stall	1	3.57
Grazing in public areas and stall at night	25	89.29
Other ()	2	7.14
6. Forage feeding (>1)		
Grazing in public areas only	21	55.26
Cut and carry natural grass for stall feeding	13	34.21
Cut and carry grass for stall feeding	4	10.53
7. Concentrate feeding		
No feeding	28	100.00
8. Mineral supplement		
Supplement	1	3.57
No supplement	27	96.43
9. Sources of water		
Pond water	3	10.71
Natural waters	17	60.71
Ground water	7	25.00
Tap water	1	3.57

Table 3 Breeding management of buffaloes in Tambon Tha Muang, Amphoe Selaphum, Roi Et province

Data	Number of farmers	Percent
1. Farm size		
1-5 buffaloes	19	67.86
6-10 buffaloes	8	28.57
11-15 buffaloes	1	3.57
2. Buffalo breed resource		
Total buy from outside	10	35.71
Adding by from outside	1	3.75
Other (Heritage from ancestors)	17	60.71
3. Breeding system		
Sires to control herd	15	53.57
Artificial Insemination	10	35.71
Other (Sires without the herd)	3	10.71

Table 4 Buffaloes disease control in Tambon Tha Muang, Amphoe Selaphum, Roi Et province

Data	Number of farmers	Percent
1. Vaccination against disease		
All buffalo	21	75.00
Some buffalo	4	14.29
No vaccination	3	10.71
2. Types of vaccines		
Foot and mouth disease	25	89.28
Other (No vaccination)	3	10.72
3. Deworming drugs		
Deworming	19	67.86
No deworming	9	32.14

Table 5 Buffaloes selling in Tambon Tha Muang, Amphoe Selaphum, Roi Et province

Data	Number of farmers	Percent
1. Buffaloes Selling		
Selling at home	10	35.72
Buy the buffaloes themselves	9	32.14
Other (No selling)	9	32.14
2. Method of buffaloes Selling		
Weighing	11	39.28
Whole live per head	17	60.72
3. Cash for sale		
Cash	15	53.57
Other (No selling)	13	40.43